

KLIC TRIGLAVA

Tisk: NAJ OBVEŠČA ALI SOLI PAMET?

Božič: SVOBODA KRISTJANA

Jugoslavija: KAKO PREPREČITI NAPAKE V BODOČE?

Nar. odbor: OKLIC ZA 29. OKTOBER

Borci: PROTEST

319

DECEMBER 1965

'Tukaj London' - vsak dan pol ure

Novica, da so britanske radijske oblasti (BBC) s 7. novembrom povečale za 100% redne večerne oddaje v slovenščini, torej od četrte ure na pol ure, je tem bolj presenetljiva, ker obstoja neka tendenca, da se v radiofoniji posveča večja pozornost "novim" narodom predvsem na račun Evrope, in da se ob splošnem popuščanju napetosti med Vzhodom in Zahodom komunističnemu delu ne posveča tolikšna pozornost od strani Zapada. (Nedeljske popoldanske oddaje ostanejo še naprej polurne.) Pa tudi finančno vprašanje bi prej govorilo v nasprotno smer.

Britanska radijska družba je očitno v tem pogledu sklenila drugače. Ko je padla odločitev, da bodo povečali ruske, romunske in češkoslovaške oddaje, je pod ta načrt prišla tudi Jugoslavija. Zdi se, da so pri tem dali prednost slovenski oddaji predvsem iz praktičnih razlogov: Slovenija ima sorazmerno največ radijskih sprejemnikov v Jugoslaviji in s tem seveda tudi največ potencialnih poslušavcev tujih in tako tudi londonskih oddaj. Ni izključeno, da je ob tem soodločala tudi poslednja gospodarska kriza v Jugoslaviji. Tam namreč Slovenci igrajo daleč močnejšo vlogo na gospodarskem kot na političnem polju, in zadnja kriza je dejansko neuspeh političnega značaja v breme gospodarske rentabilnosti. Morda obstoja še kaj drugega, kot na primer uvedba slovenskih radijskih oddaj v zapadni Nemčiji in vedno večja popularnost slovenskih oddaj tržaškega Radia.

Z razširitvijo oddaj se je seveda tudi dvignilo število sistematiziranih mest v slovenskem odseku. Odslej bodo štirje napovedovalci namesto dosedanjih dveh, čeprav četrto mesto še ni zasedeno in se zdi, da zanj želijo Slovenca iz domovine. Razpisano pa je tudi mesto tipkarice, ki je doslej slovenska sekcija ni imela.

Ob tej britanski odločitvi se svoječasna ukinitvev slovenskih oddaj na pariškem Radiu zdi močno nerazumljiva, saj Francozi že več kot dve leti popolnoma ignorirajo Slovenijo, kot da je zares ne bi bilo, pa čeprav je tradicija stikov med Parizom in Ljubljano daleč starejša in močnejša. Poleg tega pa Francozi sami s to protifrancosko gesto izgublja-jopolitični prestiž in kulturni vpliv v najrazvitejšem, najzahodnejšem delu Jugoslavije, hkrati pa z enojezično odda-jo v politično tako občutljivem času zbujaajo vtis, kot da ne poznajo resnične strukture jugoslovanske federacije in kot da jim ni do prijateljstva do vseh jugoslovanskih narodov. Ob gornji britanski odločitvi, ki so jo po zanesljivih infor-macijah v domovini pozdravili, vsekakor prihaja trenutek, ko bi morali Francozi z nova proučiti svojo radiofonsko politiko do Slovencev, narodov vsrca Evrope.

D.P.

KLIC TRIGLAVA

Uredništvo: 76 GRAEME ROAD ENFIELD MIDDX Tel.: ENfield 5097

Uprava: BM / TRIGLAV LONDON W.C.I.

KLIC TRIGLAVA je politično neodvisen list, ki izhaja enkrat na mesec. Izdaja ga SLOVENSKA PRAVDA, združenje svobodnih in demokratičnih Slovencev. Njeno mnenje predstavljajo le članki, ki so podpisani od izvršnega odbora. Urejuje Dušan Pleničar.

Enoletna naročnina:

Anglija:	1.4.0	Finska:	10.-	Nemčija:	13.-
Argentina:	500.- (1100.-)	Francija:	12.-	Švedska:	15.-
Avstralija:	1.10.0 (£A 3)	Italija:	2000.-	Urugvaj:	50.- (110.-)
Avstrija:	40.-	Kanada:	3.50 (\$ 7.00)	U.S.A.:	3.50 (\$ 7.00)

Naročnina za letalsko dostavo je navedena v oklepajih.

Poverjeniki:

Avstralija: Pavla Miladinović, 12 Oxford Road, Ingleburn, N.S.W.

Italija: Saša Rudolf, Via Verniellis 24, Trieste 316

Južna Amerika: Boris Kresnik, 1346 Calle Mariano Acosta, Mar del Plata

Buenos Aires z okolico: Franc Oblak, Mendoza 5663, Buenos Aires

Sev. Amerika: Tine Kremžar, 11047 - 110 St., Edmonton, Alta., Kanada

Skandinavija: Jože Rozman, Ristolantie 3 A 8, Helsinki, Finska

UREDNIKI IMAJO BESEDO!

Dve izjavi, ki ju danes objavljamo proti koncu te številke, nimata na prvi pogled ničesar skupnega, če izvzamemo podpis na prvi in objekt v drugi. Ako pa gremo predmetu do dna, pa pridemo do zaključka, da sta v nemali meri povezani. Ob tem dobro vemo, da so prenekateri naši bravci siti emigrantskih prepričanj in izjav in da si raje želijo na tem mestu "aktualnejših" razpravljanj. Kljub temu smatramo, da vplivanja na razvoj v domovini - zdaj ali pozneje - ne more biti brez urejene in aktivne politične emigracije.

Julija meseca smo poročali o dr. Krekovem članku, ki je razkril, da je Ljubljana vedela, kaj preti domobrancem, če se prikažejo pred zaveznike v takratni formaciji. Ob tisti priliki je dr. Krek zapisal, da ne bi smelo biti med vojno nobenega sodelovanja z okupatorjem. Pozvali smo tedaj dr. Kreka, naj pojasni, kako je obvestil domobrance, ker smo pravilno pričakovali neugodno reakcijo pri borcih, obeh zvez. Ena je šla tako daleč, da je dr. Kreka na občnem zboru javno obsodila, kar objavljamo v tej številki.

Kar zadeva omenjeni članek g. dr. Kreka, lahko rečemo, da bi mogel z nekaj več takta ali taktike povedati prav isto, pa ne bi žel tolikšne zamere. To je bil očiten primer, ki kaže na važnost tega, kako kaj kočljivega izjaviš v javnosti.

Toda ne moremo si kaj, da ne bi v bistvu dali prav dr. Kreku, da ne bi smelo biti medvojnega sodelovanja z okupatorjem. Tudi gledano nazaj, tega mnenja ne moremo spremeniti. In dvomimo, da bi se našel kak poznejši domobranec, ki je v letu 1941. nekaj dal na svojo čast in domoljubje, da bi mislil drugače. Kot je znano, je tudi dr. Krekova stranka sklenila, da ne bo nobenega sodelovanja tedaj. Če se potem postavimo v dr. Krekovo kožo sredi Londona in sredi nemško-britanske vojne, potem ga moramo razumeti, v kako težavnem položaju se je znašel, če je hotel opravičevati vaše straže ali domobranstvo. To so politična dejstva, ki jih med resnimi ljudmi ne more spremeniti nobena retorika ali protestiranje.

Zaradi tega torej dr. Kreka ni moč obsojati, če je to rekel in če je bil takega mnenja odnosno je še. Toda po drugi strani se spet ni mogoče čuditi bivšim borcem, če so prekipeli, ako jim je nekdo poskusil na tak način soliti pamet. In to ob nepravem trenutku, na sam predvečer dvajsetletnice komunističnih pokoljev in v času, ko je bil spor med Borci - v veliki meri zaradi dr. Krekove stranke - na višku. Borci imajo namreč prav, ko trdijo, da v danih prilikah kaj drugega kot kolaboriranje praktično ni bilo možno. Pri tej izjavi pa izključujemo možnost, da dr. Krek ne bi po dvajsetih letih poznal takratnega dejanskega položaja v domovini, kar sicer implicira borčevska resolucija. Torej so morali biti pač drugi, morda politično strankarski, razlogi, ki so pripeljali g. dr. Kreka do tega, da je ob tistem času zapisal tiste usodne besede na račun bivših borcev.

Dejansko bi moral g. dr. Krek nasloviti tisto lekcijo ne toliko na borce kot na lastno stranko, ki je v domovini praktično stala za borci. Na svoje politične prijatelje, ki se v tistih usodnih dneh niso držali strankinega sklepa. Ne mislimo na tem mestu obtoževati, toda pozdravljanje prihajajočega okupatorja ali rotenje enega, naj pri zasedbi prehití drugega, ali pa težnja razgovarjati z okupatorjem o politični rešitvi slovenskega problema, v letu 1941 gotovo ni bil akt politične modrosti in dalekovidnosti, pa tudi ne izpolnjevanje strankinega sklepa. Kajti to je potem pripravljalo pot v pasivni odpor, ki so ga izkoristili komunisti in nas z aktivnim odporom prehiteli, posredno pa je, spet po dobro premišljenih načrtih komunistov, nujno peljalo v kolaboracijo - ko drugega izhoda ni več bilo. (Pozneje je sicer bila sklenjena neka rešilna poteza, toda nikdar izpeljana - pri čemer je stranka spet igrala nerazumljivo vlogo. O tem pa drugič, ko bomo poročali o dr. Krekovi brzojavki domobrancem.)

Poziva Narodnega odbora ne gre zavračati, pa četudi prihaja tako pozno, saj je samo sodelovanje, ki more koristiti skupnemu cilju. To vendar trobimo na tem mestu preko petnajst let! Dvomimo pa, če je izbrani trenutek najprikladnejši, na kar kaže protest najmočnejše emigrantske (borčevske) organizacije.

Dokler namreč med nami ni dostojnega razpravljanja in predvsem medsebojnega zaupanja v iskrenost namenov, toliko časa ne bo moglo priti do sodelovanja. In mi nismo niti tako daleč, da bi trpeli politično razpravljanje, kar je pokazala polemika o Vetrinju!

Primer 'Ameriške domovine', ki je odklonila objavo borčevskega protesta, češ da gre za osebni napad na dr. Kreka, je primer, ki kaže, da si nismo edini v osnovnih pojmi. (Res je, da je 'Domovina' privatni list, toda ureja ga politični prijatelj g. dr. Kreka, kar položaj bistveno spremeni.)

Kaj je nazadnje osebni napad na nekoga? Kje se pričinja tak napad in kje se konča, kadar gre za bivšega ministra, narodnega poslanca in strankinega voditelja? Kje se prične in konča njegova odgovornost javnosti? In to sredi demokratične Amerike, ki jemlje pod drobnogled ne samo možgane ampak prečesto tudi jetra in obisti svojih politikov!

'Ameriška domovina' je sicer mogla imeti tehtne pomisleke proti objavi, toda z odklonitvijo ni prepričala. Ker ni načina, da bi Borci prisilili 'Domovino', da objavi njihov protest, je nezaupanje še hujše, jeza še bolj vroča.

Mnenja smo, da bi baš tisk mogel igrati pomembno vlogo pri pomirjevanju emigracije in vračanju zaupanja. Toda - ob primeru 'Domovine' - vidimo, da ni foruma, ki bi ga vsi sprejeli za razsodnika, ko gre za razliko v mnenju.

Zakaj ne bi uredniki naših svobodnih listov sami poklicali v življenje nekaj tiskovni svet politično čim manj izpostavljenih toda razgledanih ljudi, mož in žena moralne integritete, ki bi kot prizivni forum razsojali v sporih med uredniki in javnostjo odn. privatniki? To ne bi le olajšalo napetosti v emigraciji, omogočilo bi tudi plodno razpravo in obenem bi dvignilo tisk na raven, ki bi nam ga druge emigracije zavidale. In to vse bo vodilo do zaupanja in sodelovanja.

Da ne ostanemo pri besedah, stavljamo slovenskemu tisku prvi predlog: za enega od članov takega sveta predlagamo sodnika g. dr. V. Benedika v Clevelandu, ki se mu istočasno oprostimo, da ga predhodno nismo prosili za pristanek. Toda smatramo, da je le tak spontani način primeren, da zadeva krene naprej.

Uredniki imajo besedo! KLIC TRIGLAVA bo radevolje sprejel razsodbo takega tiskovnega sveta, če ga bodo sestavljali vobče spoštovani in politično čim manj izpostavljeni možje in žene.

UREDNIŠTVO

SVOBODA KRISTJANA

V pastirskem pismu, ki so ga jugoslovanski škofje naslovili na katoliške vernike, je tudi govora o svobodi kristjanov. Kot smo že poročali, je ta del tega pisma vznevoljil komunistične oblastnike. Zaradi njegove aktualnosti ga priobjemo kot misel za Božič 1965.

+

"Bratje, čas je že, da se prebudimo iz spanja" (Rim 13, 11). Stojimo na razpotju velikega razdobja in v središču odločilnega časa. Naša dolžnost je, da tudi mi prispevamo k človeškemu napredku, živeč po evangelijskih postavah. Cerkev najbolj streže človeški družbi s tem, da človeške vesti in človeška življenja naravnava k duhovnim in večnim vrednotam.

Za življenje naroda ni vseeno, če mladina zgubi čut za poštenje in dostojanstvo človeške spodobnosti in si postavi za namen samo uživanje in drsi v globino spolne razvratnosti.

Za življenje naroda ni vseeno, če se iz leta v leto ugotavlja zmeraj večje število zakonskih ločitev, toliko manj, ker to najhuje občutijo tisoči otrok, ki so izgubili toploto in varstvo družine.

Za življenje naroda ni vseeno, če se ljudje vdajajo pijanosti, kraji, sovraštvu in nasilju.

Cerkev vidi svoje božansko poslanstvo v tem, da ljudi odvrača od hudega in jih vzgaja za dobroto in pravičnost v Resnici. S tem postaja najiskrenejša sodelavka z vsemi ljudmi dobre volje v ustvarjanju umirjenega in spodobnega življenja.

Čeprav je njena prva naloga ta, da vodi ljudi v večno domovino, vendar ji ni vseeno, kaj se godi na tem svetu.

ZA SVET MIRU, PRAVICE IN VZAJEMNOSTI

Cerkev se zavzema za složnost in ljubezen med ljudmi vseh barv in plemen, vseh prepričanj in stanov. Prizadeva si, da pomaga ustvarjati svet miru, pravice in resnične vzajemnosti med vsemi narodi, pa vendar srečuje često nasprotovanje in nerazumevanje. Pa ona kljub temu oznanja ljubezen do vsakega človeka: tudi do tistega, ki ne sprejema evangelija kot svoje življensko prepričanje, in do tistega, ki se razglaša za nevernika. Nikogar ne smemo sovražiti in zaničevati. V vsakem človeku smo dolžni spoštovati človeško dostojanstvo.

Ničigar prepričanja se ne smemo s silo dotakniti. Nikomur se ne sme vsiljevati vera, pa tudi brezboštvo ne. V imenu človeškega dostojanstva slovesno poudarjamo, da ima tudi vernik pravico, da ga spoštujejo. Cerkev ne more oznažati drugačnega humanizma kakor humanizem ljubežni in miru. Ona blagoslavlja vsa prizadevanja za blaginjo in mir na svetu, pa ne samo splošni mir med narodi, marveč tudi osebni mir vsakega človeškega bitja posebej: da v miru veruje, da v miru moli, da v miru živi spodobno človeško življenje.

Skrbi nas čudna psihoza nekega strahu in ozirov v izpovedovanju vere in opravljanju krščanskih dolžnosti. Zaradi tega mnogi ne dajejo krstiti svojih otrok, se ne poročajo cerkveno, ne prejemajo drugih zakramentov. Sami ne hodi jo v cerkev in ne pošiljajo svojih otrok, čeprav so prepričani, da je to njihova dolžnost, pa to opuščajo ob očitkih vesti in z nevoljo v duši.

USTAVA JAMČI PRAVICO DO SVOBODE

Slovesno izjavljamo, da je v vsaki ureditvi treba človeka razumeti celotno. Človek ni samo telo, ima tudi razumno, nesmrtno dušo, s katero teži za duhovnimi vrednotami. Da se torej človek čuti zadovoljnega in mirnega, ima polno pravico do svobode, da živi v skladu s svojo vero in vestjo.

VESELE BOŽIČNE PRAZNIKE IN SREČNO NOVO LETO

želita Uredništvo in Uprava

Ta pravica je pri nas zagotovljena z ustavo Socialistične republike Jugoslavije. Ta pravica je posebej poudarjena v listini Združenih narodov, ki so jo podpisale vse članice. Prvi člen zakona o pravnem položaju verskih skupnosti se glasi: "Državljanom socialistične federativne republike Jugoslavije se zagotavlja svoboda vesti in svoboda veroizpovedi." V 6. členu istega zakona pa stoji: "Nihče ne sme braniti državljanom, da se udeležujejo verskih obredov in drugih izrazov verskih čustev. Nihče ne sme siliti člana verske skupnosti, da ne uporablja pravic, ki mu kot državljanu pripadajo po ustavi in zakonih."

Po vsem svetu se govori o človeških pravicah in velja za barbarstvo preganjanje človeka zaradi barve njegove kože. Ali, če se zgodi huda krivica človeški osebi, kadar jo kdo zapostavlja in zaničuje zaradi kake telesne posebnosti, se se mnogo hujša krivica godi človeškemu bitju, kadar kdo posega v njegovo duhovno resničnost in kadar ga kdo ponižuje zaradi njegovega verskega prepričanja.

Po ustavi je zagotovljena svoboda vesti in svoboda izpovedovanja verskega prepričanja, a nekateri zlorablajo svoj položaj in na razne nedovoljene načine izvajajo pritisk na vest in tako ustvarjajo psihozo strahu, kar nasprotuje zakonskim predpisom. Take zlorabe se dogajajo zlasti po šolah, podjetjih in ustanovah.

Od odgovornih odkrito in slovesno terjamo zavarovanje zakonitosti, od vernikov pa pogum in odločnost v izpovedovanju vere. Jezus Kristus govori vsem učencem: "Povem vam: vsakega, kdor mene prizna pred ljudmi, bo tudi Sin človekov priznal pred božjimi angeli" (Lk 12, 8).

Ne dajte, dragi verniki, da se vas poloti občutek manjvrednosti, in zavedajte se svojih pravic. Nikogar nočemo žaliti, pa tudi ne zaslužimo, da nas kdorkoli žali. Po sami naravi človeškega dostojanstva vsakemu državljanu pripada nedotakljiva in neodtujljiva pravica, da vzgaja svoje otroke po svoji vesti, da opravlja svoje verske dolžnosti po vesti, da dela dobro in živi spodobno.

NE BODITE ŠLEVE !

Ne pozabite, da odločnost zmeraj ustvarja nov delovni polet, ugovori pa, zasmehovanja in zastraševanja vam ne smejo jemati moči. Če zavedno hodite za resnico, tedaj ne smete nikoli od nje odstopiti. Značajnost tudi nasprotnik spoštuje. "Vaše srce naj se ne vznemirja," pravi Gospod (Jan 14, 1).

Dragi verniki, ne smete omagati, bodite marveč ponosni in dosledni v svoji veri. Jezus Kristus zmeraj živi v svoji Cerkvi. "In glejte, jaz sem z vami vse dni do konca sveta" (Mt 28, 20). V teh besedah, s katerimi je Odrešenik spodbujal svoje apostole, nahajamo tudi mi moč in pomoč.

"Ne zavržite torej zaupanja, ki ga čaka veliko plačilo. Potrpežljivosti vam je pač treba, da izvršite božjo voljo ter dosežete obljubo," pravi sv. Pavel (Hebr 10, 35-36).

Dragi verniki, te očetovske besede smo naslovili na vas, ker nas je gnala k temu skrb in ljubezen do vaših duš. "Bog vse milosti" (1 Pet 5, 10) pa naj zmeraj krepí vašo vero, utrjuje zaupanje in vnema ljubezen, "da vas zmota brezbožnih ne potegne za seboj in ne izgubite lastne trdnosti; rastite pa v milosti in spoznanju našega Gospoda in Zveličarja Jezusa Kristusa. Njemu slava zdaj in na dan večnosti" (2 Pet 3, 17-18).

VAŠI ŠKOFJE

KRONIKA

- Vatikanski koncil je sklenil, da imajo narodnostne manjšine v kaki škofiji pravico na lastnega vikarja, ki je lahko obenem tudi pomožni škof. Kot je znano, so si koroški Slovenci dolga leta prizadevali, da bi dobili slovenskega vikarja, čemur se je krški generalni vikar g. Kadras močno upiral.

- Ob navzočnosti vseh treh slovenskih škofov so na koncu oktobra odprli v Rimu "Collegium Slovenicum" - Slovenski zavod, v katerem bodo nastanjeni slovenski bogoslovci in duhovniki iz matične Slovenije in zamejstva podobno, kot imajo to urejeno mnogi drugi narodi za one, ki se posvetijo teološkim študijem.

- Po ugodnem sprejemu, ki ga je doživel obnovljeni "Bogoslovni vestnik" v Ljubljani, tiskajo sedaj drugo številko, ki naj bi izšla še pred božičem.

- Koprski škof Janez Jenko je postal član tajništva za stik z brezverci.

- 70 let je dočakal ameriški senator g. Frank Lausche. Ko so mu v oktobru na priložnostni svečanosti pevci "Ko rotana" zapeli "Gor čez izaro" in "V gorenjsko oziram se skalnato stran", so jubilaranta pesmi ganile do solz.

- 70 let je dočakal p. Odilo Hanjšek, ki se je zaradi boleznih vrnil iz Avstralije, kjer je pastiroval, v Lemont v Združenih državah. Od rojakov v Avstraliji se je poslovil z: "Na svidenje v vicah in potem v nebesih!"

- Sredi oktobra so v Washingtonu razstavljali slovenski umetniki kipar g. France Gorše ter slikarji ga. Bara Remčeva, gg. Miro Zupančič, Jože Vodlan in Ivan Bukovec. Otvoritve se je udeležil tudi senator g. Lausche s soprogo.

- Umrli je pisatelj Cvetko Golar. Bil je star 87 let.

OSNOVE KOROŠČEVE POLITIKE

OB PETINDVAJSETLETNICI KOROŠČEVE SMRTI

Anton Korošec je po rojstvu izhajal iz zemlje, kjer se je verjetno najbolj popolno izdelala oblika slovenske patriarhalnosti. Na Murskem polju vasi niso kupi hiš in gospodarskih poslopij, kjer se zaradi pomanjkanja prostora ali posebne krajevne konfiguracije vse stiska v dnevno borbo za obstanek prerivajoče se gmote. Tam je nasprotno vsaka kmetija kot gradič, trdnjava zase, obzorje je široko odprto na vse strani in črna, bogato plodna zemlja kar izžareva sile ustvarjavnosti in rodilnosti. Vsak gospodar je bil na takem domu pravi gruntar in tak občutek se je moral uveljaviti tudi pri kmetu z manjšim posestvom. Zemlja je bila zaokrožena ali položena v prostor, da bi bila kraljevina zase in gruntar na taki zemlji ni bil samo posestnik ali kmetovavec, bil je mogoče več - bil je knez na svojem kosu, bil je kot gruntar vladar in to z vsemi prednostmi, pa tudi šibkostmi. Kdor je gospodaril na takem torišču, je črpal sile iz najglobljih korenin in nobena sila ga ni mogla premakniti z njenih temeljev. Vsak dom je bil res dinastija zase.

Ko vladar uredi zadeve na svojem domu, si mora nujno izdelati še osnove za varnost, rast in razmah svojega kraljestva v pravem razmerju z vsemi sosedi. Če je bil dom še šibak ali ne dovolj utrjen, je nujno moral krepiti zunanje odnose bolj kot notranje.

Od vsega početka je Koroščeva politika slonela na spoznanju in ugotovitvi, da se mora slovenstvo zavarovati na vse strani v svetu, ki prihaja. Še predno je prišlo do katastrofalnih let prve svetovne vojne, se je kot moder državnik in kulturnidelavec ozrl okoli sebe - na delu je bil že Janez Evangelist Krek: doma sta ustanovila prosvetne domove, še bolj pa sta utrdila temelje slovenstva z organizacijo zadružništva. Toda to ni dovolj, če je samo doma vse v redu. Pred udarci nasprotnikov in sovražnikov se je narod moral zavarovati. Ozrla sta se na pomoč in naslonitev in najbolj modro in naravno je bilo, da sta se ozrla na položaj in rast naših sosedov. Do prvih desetletij prve Jugoslavije je veljala resnica, da sta Krek in Korošec zanesla zadružništvo na jug med Hrvate, zlasti med Dalmatince in sloves uspeha se je moral uveljaviti v toliki meri, da je bil v prvi Jugoslaviji Anton Korošec ves čas predsednik zadružne zveze za celo državo. Raztegnil je tedaj delo in skrb za ohranitev slovenstva tudi na sosede - iz lastne zemlje je zrl na usodo svojega naroda z istim zagonom kakor na srečo sosedov.

Ni nikaka ovira dejstvo, da je bila prva ustava Jugoslavije sprejeta proti glasovom Koroščeve stranke in logičen razvoj je terjhal, da je Korošec prešel v opozicijo proti vidovdanski ustavi. Toda pri tem nikdar ni rušil obstoječega, ampak je morebitne napake ali zmote skušal popravljati z remedurami, kakor ureja podobne zadeve sleherni skrben gruntar na svoji zemlji. Ko je spoznal položaj Slovencev v Jugoslaviji, je krenil v smer, ki naj državni okvir utrdi v pravi povezavi z ostalo Evropo. Versajska Evropa je bila trhla in nevarno razmajana, kakor je bilo na žalost tudi v Jugoslaviji. Nikdar zmot ali krivic v politiki ni mogoče urejati s pogledi nazaj ali z zagrenjenostjo zaradi nesrečnih zaključkov v preteklosti. Rešitev je vedno samo v pogledu naprej: najti je treba zdravo in pravično koncepcijo - v novi Evropi že na širši osnovi. Prvi kongresi evropske*

ZA SVOBODO MANJŠIN

Od našega dopisnika

Avstrijska liga za človeške pravice (Oesterreichische Liga fuer Menschenrechte) je v drugi polovici oktobra priredila v Škocjanu (St. Kanzian) na Koroškem seminar, na katerem so prisotni proučili položaj etniških manjšin v Avstriji ter primerjali avstrijsko manjšinsko zakonodajo in njeno praktično uporabo z evropsko konvencijo o človeških pravicah in z zakoni drugih držav. Uvodni referat je prebral podpredsednik Lige profesor dr. Lugmayer, bivši avstrijski državni podtajnik, seminar pa je pozdravil namestnik koroškega deželnega glavarja dr. Kerstnig.

Strokovnjaki posameznih narodnostnih skupin bodo izdelali zaključke posvetovanja ter jih predložili odgovornim državnim in deželnim organom. Ta odbor strokovnjakov, ki šteje dvajset oseb, bo svetoval avstrijski in mednarodni ligi o vprašanih narodnostnih skupin, stopil bo v stike z italijansko ligo glede avstrijske manjšine na Južnem Tirolskem, bavil pa se bo tudi z ostanki antisemitizma. Med člani tega odbora sta tudi dr. Joško Tischler, ravnatelj slovenske gimnazije v Celovcu, in glavni tajnik Avstrijske lige dr. Erich Koerner.

Radio Celovec je delno oddajal zaključne govore s sestanka, vključno izjave dr. Tischlerja, dr. Koernerja in g. Pabsta, voditelja Lige na Koroškem.

* unije so bili v letih 1925 orientirani izrečno konstruktivno - novo sožitje naj bi v evropskem okviru odpiralo celo vrsto poti in cest za mirno sožitje narodov na torišču sveta, ki je še v drugi svetovni vojni bilo središče vsega sveta. Ni bila Koroščeva krivda, če se dunajski načrti niso uresničili. Toda neuspeh ni mogel biti ovira za pot naprej. Med koncepcijo jugoslovanske zunanje politike se je že tedaj vrivala zamisel, da je treba državo in njene narode zavarovati v zvezah s sosedi. Po nalogu in v sporazumu s kraljem Aleksandrom je Korošec že v letu 1926 opravil prvo važno diplomatsko misijo v Budimpešti - če že ni bila mogoča ureditev Evrope, pa naj bi bilo vsaj Podonavje stržen za novo skupnost - mir ne bi mogla ohranjati samo Mala antanta, ampak bi se moral zavarovati s sodelovanjem vseh narodov blage volje. Seveda se vse ni moglo doseči v eni potezi, zato je Korošec nadaljeval z izvajanjem načrta in ni nanj pozabljal tedaj, kadar je bil v opoziciji proti vladi. Znane so pozneje njegove pogoste misije k sosedom - bil je večkrat v Bolgariji in kadar je potoval v inozemstvo, je nadaljeval, pogosto kot izvrševavec vladarjeve volje.

Državnik na tem polju nikdar ni v ustvarjanju izključujoč, samolasten ali makiavelist. Iz Koroščevih osnov narodne in mednarodne politike kipi spoznanje, da je narodno življenje varno samo tedaj, kadar se vključuje v pravo skupnost vseh narodov okoli sebe, seveda pa je njen temelj spoštovanje in izvajanje osnovnih svoboščin in pravic vsakega naroda. Mir vsakega naroda se ne gradi na histeričnih sunkih proti ali na vsiljevanju lastnih koncepcij proti komurkoli - zdrave osnove narodne in mednarodne politike same od sebe grade harmonijo med narodi, če so res izraz narodnega genija. Koroščevo vrednotenje slovenske in mednarodne politike je polno dokazov, danes tudi napolit o tem, kako se naj slovenske zamisli o ureditvi sveta uresničujejo.

DOBRO DREVO RODI DOBER SAD

Od gospodarskega sodelavca

Londonski 'Times' je 12. novembra objavil članek svojega posebnega dopisnika, napisan v Zagrebu, pod naslovom "V Jugoslaviji se odpira pot k različnosti". Pričenja se z vprašanjem, ki ga doma široko zastavljajo: "Kako je mogoče, da je država na robu bankrota, pa še nihče ni bil poklican na odgovornost?" Po dopisnikovem mnenju načinja to vprašanje politične probleme, ki se jih doslej nihče ni upal dotakniti. Režim baje odkrito priznava svojo krivdo, kar menda okreplja njegov položaj, a kljub temu odpira pot - zaradi priznanja zmotljivosti - k različnosti političnih mnenj.

Predvsem ne bodo razvite republike več primorane brez razlike podpirati manj razvitih, čemur se le-te skušajo upirati s političnim pritiskom. Nadalje se sindikati ustavljajo racionalizaciji z odpuščanjem delavcev, kar je v nasprotju z osnovnimi načeli reforme. Dopisnik pravi, da je predsednik Tito odločno podprl reformo, tako da imajo nezadovoljneži kaj malo upanja, da bi prodrli. Po eni strani je reforma tudi že prinesla prve rezultate, na pr. dvig denarnih rezerv na 140 milijonov dolarjev, po drugi, je nekatere posledice vlada omilila z intervencijo, na pr. s kontrolo cen.

Najhujše je, da so življenjski stroški kljub vsemu zrasli precej čez dvig plač in je torej standard padel ter da se je 200.000 brezposelnim, kolikor jih Jugoslavija šteje že nekaj let, pridružilo še 200.000 novih, tako da je edini izhod odhajanje na delo v tujino. To vzbuja dvome na mnogih straneh. "Toda vlada je kot kaže odločena, da vztraja pri svojem," zaključuje dopisnik. "Ali bo uspela, bomo šele videli. Doslej je pokazala znatno mero političnega poguma pri izvajanju nepopularnega programa, ki odkrito lomi s prejšnjo gospodarsko prakso."

Kot je običaj pri zahodnih, posebno anglo-ameriških časnikarjih, Timesov dopisnik dela polovične sklepe in si ne more kaj, da ne bi komunistov občudoval zaradi "poguma" in podobnih reči. Predvsem bi človek od režima, ki dvajset let ni delal drugega kot napako za napako, pričakoval bolj kot pogum ponižnost. Ljudje, ki kritizirajo danes sami sebe ne zaradi kakih malenkosti ampak zaradi osnovne linije, pač nimajo nobene pravice soliti pamet komurkoli bodisi doma bodisi po svetu, kar pa še vedno delajo. Tudi ne gre za zmotnost naključne politike, temveč za zmotnost ideologije, ki se je nanjo režim ves čas opiral, torej za zmotnost marksizma. Seveda bi bilo o jugoslovanskem gospodarstvu mogoče preneseno napisati, kar je 'Economist' napisal 20. novembra o češkem: "Češki neuspeh ni v celoti posledica marksizma; to je neuspeh tretjerazredne ekipe marksističnega prepričanja..." Prvorazredne so bile te ekipe le na področju policije in zatiranja vsake pametne kritike.

'Timesov' dopisnik tudi piše, kot da bi v Jugoslaviji dandanes vsi gledali nazaj: nerazvite pokrajine k nezasluženim dotacijam, in sindikati k polni zaposlenosti na račun produktivnosti in racionalnosti, - nihče pa naprej k sodobnemu gospodarstvu, polnem razmaha in iniciative. Upati je, da bo Titova vlada imela dovolj "poguma" storiti Jugoslovanom vsaj to uslugo, da bo preprečila zapravljanje z nesmiselnimi investicijami v nerazvitih predelih in varovanje zaposlitve na račun racionalnega poslovanja, t. j. standarda. Kritika bi se morala obrniti

proti prejšnjim napakam leninistične koncentracije na proizvodnjo dobrin, ki nikomur niso potrebne, ne pa proti reformi, ki skuša napake odpraviti.

Obiskovavci iz Jugoslavije vprašujejo: "Kaj naj bo alternativa? Kaj se sploh da narediti?" Preden se tega vprašanja lotimo, si moramo biti na jasnem, da marksizem, posebno v svoji leninistični obliki, ni nobena "znanost" ampak le sistem predsodkov. Delovna teorija vrednosti je v praksi nevzdržna, vera v dialektični materializem, oziroma v to, da gre zgodovina nujno v smer socializma in komunizma, pa preproščina brez primere. Vse kaže, da je materialni napredek zadnjih dveh stoletij posledica odprave srednjeveškega kolektivističnega mišljenja in sprostitve kritičnega individua. Pot naprej nedvomno ni, ako hočemo individualizem spet vkleniti v spone kolektivizma, to pot doktrinarnega, pred katerim je srednjeveški imel ogromno prednost tisočletne izkušnje. Nedvomno mora družba poskrbeti za tistih deset ali dvajset odstotkov državljanov, ki ne vzdrže tekmovanja z bolj naprednimi državljanji, toda ne s tem, da skuša vse spraviti na raven najmanj sposobnih ali najmanj podjetnih. Nedvomno se bomo tudi sčasoma morali odvrniti od usmerjenosti zgolj v materialno proizvodnjo in se spet začeti bolj zanimati za duhovna in kulturna vprašanja. Toda kdor pričakuje ali celo napoveduje, da bomo po taki ali drugačni poti kdaj dosegli popolno družbo na tem svetu, se temeljito moti in ga moramo osumiti, da nam hoče vsiliti svojo patentno rešitev, ki je - kakor vse patentne rešitve na tem področju - neizvedljiva, da ne rečem škodljiva.

Ne preostane drugega, kot da se v politiki in ekonomiji vrnemo k metodi, ki je najbolj podobna znanstveni, t. j. k svobodnemu razpravljanju in glasovanju, z drugo besedo: k večstrankarski demokraciji. Nobena "znanost" ni, če si kdo domišljavo lasti oblast in doktrinarno ponavlja trditve, ki jih dejstva vsakdan izpodbijajo. Nobena reč ne more biti nedotakljiva: ne socializem, ne kapitalizem; ne privatna, ne družbena lastnina; ne polna zaposlitev, ne "izkoriščanje", ne imperializem, ne planiranje, ne tržišče - o vsem je treba razpravljati in soditi po rezultatih, ki jih prinašajo v luči naših izkušenj. Po dvajsetih letih izkušnje z doktrino, ki je obljubljala raj na zemlji, večini pač ne bo težko dognati, kaj je zrno in kaj plevel, posebno če ji bo mogoče slišati še drugo plat zvona, t. j. več ali manj racionalno razlago, zakaj je marksizem peljal v slepo ulico.

Morda je demokracija bolj neurejen način upravljanja kot je diktatura "znanstvenikov", toda napredek mora biti boljši že zato, ker ni mogoče ob svobodi kritike tako sistematično delati zmedo z "znanstvenimi" napakami. Vsekakor ne gre samo za to, da ugotovimo krivdo za pretekle napake, temveč da prepričimo kopičenje novih.

L.SIRC

Jukićevi
POGLEDI NA PROŠLOST, SADAŠNJOST
I BUDUČNOST HRVATSKOG NARODA
navajajo, da je dr Maček v načelu sprejel Standstedski osnutek in bil pripravljen podpisati trojno izjavo ob Titovem obisku v Washingtonu.

Cena debeli knjigi: 30/- odn. \$6.00

DUNAJSKI "KOROTAN" POD STREHO

Slovenski visokošolski dom na Dunaju je zgrajen do strehe. Jeseni 1966 bi naj bil dom dograjen.

RADIO LONDON oddaja v slovenščini:

Večerne oddaje so na valovih 31, 41 in 49 m ob 19 uri, nedeljska popoldanska pa na valovih 31 in 41 ob 16.30 h (po jugoslovanskem času)

REFORME

Katerikoli reforma v deželah s totalitarnim režimom - komunističnim ali fašističnim, je brez smisla, kot je brezsmiselna in nekoristna tudi zadnja reforma v Jugoslaviji skupaj s preteklimi in onimi, ki ji bodo gotovo sledile.

Brez onega, kar je bistveno, to je politična demokracija - svoboda misli, svoboda govora (ustmenega in pismenega) in svoboda združevanja - je vsaka reforma, naj že bo na kateremkoli polju človeške dejavnosti, brez smisla. "Politične" ustanove v komunističnih deželah: takozvani parlamenti, volitve, poslanci itd so morda koristne za komunistične oblastnike, toda so brezsmiselne in brez koristi za narod sam. Naj bodo že katerekoli "reforme", ki jih komunisti izvrše v ustrojstvu in organizaciji države, kateri vladajo - parlament z dvema ali dvajsetimi domovi in podobno, - za narod sam to nima nobenega smisla. Tako imenovane politične "reforme" v komunističnih deželah nudijo zaslužnjemu narodu cirkus, dočim naj bi mu ekonomske "reforme" dajale kruha.

Edina reforma, ki bi imela smisel, in ki bi bila za narod neprecenljivo koristna, in edina reforma, ki si jo tudi narod želi, je vzpostavitev politične demokracije. Šele v politični demokraciji bi ekonomske reforme imele smisel in pomen, čeprav s tem ni rečeno, da bi bile take reforme uspešne t. j. koristne za narod. Obstoj politične demokracije ni garancija, da se bo ta ali ona reforma, ni ti ekonomskaš obnesla, odnosno da bo koristna.

To kar je bistveno v politični demokraciji, je, da nudi vsakemu posamezniku možnost, da misli s svojo glavo (ali da sledi glavam, s katerih mišljenjem se ujema, in da dejansko lahko izbira med dvema ali več alternativami, kar je različno od navideznih volitev med onimi "alternativami", ki jih postavi komunistični režim. Ko enkrat posameznik v politični demokraciji voli, kot svoboden človek v svobodni družbi, je postavljen pred večjo ali manjšo dilemo, ker ko se je enkrat odločil, mora sam nositi odgovornost za posledice in lahko samo sebe samega krivi.

Razpravljati danes bodisi v emigraciji bodisi doma o "novi ekonomski reformi" v Jugoslaviji in sugerirati, kako bi se moralo to "reformo" najbolje izpeljati v okviru obstoječega totalitarnega režima, je popolna izguba časa. Popolnoma brez vsakega pomena je uvedba tega ali onega načina upravljanja podjetij; centralizirano ali kvazicentralizirano planiranje; vpeljava motiva z dobičkom in "zasebnih" podjetij poleg obstoječih državnih itd - če v deželi ni politične demokracije.

Ekonomsko življenje v deželah z politično demokracijo se razvija tako kot želi večina državljanov te dežele, dočim se mora manjšina večkrat tem željam pokoriti. Ekonomsko življenje v deželah s politično demokracijo se razvija počasi, oprezno, v želji, da nikomur ni storjena krivica, k vzpostavi ekonomskih svobod, h ekonomski enakosti. Z drugimi besedami: stremi po ukinitvi ekonomskih krivic in po uvedbi socialne pravičnosti. Kako naj bi dejansko izgledala ta ekonomska enakost, ni popolnoma jasno nikomur in nihče nima niti ne more imeti natančnega in nepogrešnega načrta, kako priti do ekonomske enakosti. Danes je na Zapadu veliki večini ljudi, ki se imajo za demokratične socialiste, močno

jasno, da socializem nekdanjih socialističnih prerokov nujno vodi v kapitalizem najhujše vrste: v državni kapitalizem, komunizem, in da to ni rešitev, ki jo oni želijo.

Medtem ko je politična enakopravnost vsebovana v formuli "en človek, en glas", naglašujoč, da so v političnem smislu vsi ljudje enaki, enakopravni, pa tega pravila ni mogoče uporabiti za ekonomsko enakost. Politično življenje se dejansko razvija na področju idej, ideje pa niso monopol samo ene smeri, ali le starih, ali samo razumnikov, ali le bogatih. Ekonomsko življenje se stvarno razvija na materialnem področju, zato bi uporaba gornje formule tudi za ekonomsko enakost predstavljala nepravilno rešitev.

POGLED NAPREJ - NE NAZAJ

Glavno pri tem je, da odloča pot v ekonomsko enakost v deželah s politično demokracijo večina naroda preko ustanov politične demokracije. Šele takrat in kadar obstoja taka večina, je jasno, da je čas zrel za reformo, ki pa je lahko korak naprej (in včasih korak nazaj) k ekonomski demokraciji, ekonomski enakosti. Narod v deželah s politično demokracijo, v deželah, kjer je možna dejanska izbira med dvema dejanskima alternativama, voden od duhovne elite, prepojene z demokratičnim duhom, koraka previdno k idealu, ki ga je videti nekje v daljavi, do katerega vodi pot deloma v svetlobi deloma pa v temi. Previdno koraka zato, ker si želi ohraniti tisto, kar si je doslej priboril, da novi korak naprej prinese vsaj malo bolj pravično življenje in da istočasno z ukinitvijo ene krivice ne stori druge. In tako, korak za korakom, vedno z budno pozornostjo, kritiko in kontrolo dela onih, ki jih je on, narod dejansko izbral, da ga vodijo in ki so mu odgovorni.

Ekonomsko življenje v deželah s totalitarnim režimom, kakršen je komunistični, se razvija tako kot hočejo oblastniki. Kakor je politično življenje v njihovih rokah, tako je tudi ekonomsko. Ti postavljajo sebe nad neizpodbitne osnovne ekonomske zakone in smatrajo, da lahko te zakone, ki so tako naravni kot je zakon gravitacije, brezobzirno teptajo in kršijo, in da se lahko z "reformami" izognejo neizoglnim posledicam.

Pod komunističnim režimom nima narod nobene pravice, nobene možnosti dejanske izbire med dvema dejanskima alternativama. In kar je najvažnejše, nima pravice na stvarno, svobodno in neomejeno kritiko, in najmanj pravice do kontroliranja onih, ki proti njegovi volji vladajo. Kontrola ekonomskega življenja je možna samo preko političnega življenja - odnosno, samo svobodno politično življenje, politična demokracija, omogoča neovirano, postopno, kontrolirano, zdravo ekonomsko življenje.

V svojem članku "Zakaj molčimo", ki ga je jugoslovanski profesor Mihajlo Mihajlov objavil 30. avgusta 1965 v newyorškem 'The New Leader', je na nekem mestu zapisal: "Ne verjamem v osnovni spor sodobnosti med socialističnim in kapitalističnim sistemom; obstoji spor med demokratičnim socializmom in totalitarizmom, bilo političnim totalitarizmom, ki vlada v socialističnih deželah, ali ekonomskim, ki vlada na Zapadu..." Ne da bi zahajal v terminologijo o socializmu, kapitalizmu in demokratičnem socializmu, je treba ugotoviti, da smatra prof. Mihajlov, da v socialističnih deželah (t. j. onih, ki jih mi imenujemo komunistične) obstoja "politični totalitarizem", dočim da obstoja na zapadu "ekonom

ski totalitarizem". Očividno obstoja velika razlika v terminologiji med demokrati v emigraciji in demokrati v Jugoslaviji, ki so, kot prof. Mihajlov, vse življenje preživel pod komunističnim režimom. To bo brez dvoma tako danes kot pozneje oviralo izmenjavo misli in idej ter razgovor o raznih vprašanjih.

Po prof. Mihajlovu sledi, da v komunističnih deželah ne obstoja ekonomski totalitarizem ampak ekonomska demokracija, medtem ko je na zapadu obratno. Smatram, da je to nesmisel in dokaz, da prof. Mihajlov ne pozna duha Zapada, (kar ni nič čudnega in česar v njegovem primeru ne gre obsojati), a da morda dobro pozna Vzhod, vendar bo pa nekoč gotovo razumel, da so razne komunistične "reformne" ne le največja neumnost ampak tudi velika prevara.

Kjer ni politične demokracije, t. j. politične enakosti, ni in ne more biti ekonomske demokracije, t. j. ekonomske enakosti. Kjer je totalitarizem, tam ni niti političnih svoboščin, katerih rezultat je politična enakost, niti ekonomskih svoboščin, katerih rezultat bi morala biti ekonomska enakost. Totalitarizem pomeni totalno, popolno zasužnjenje človeške družbe, ki nima nobenega privilegija, katero upravlja proti njeni volji organizirana skupina ljudi, ki ima edina privilegije, tako politične kot ekonomske.

NA TO JE TREBA ODGOVORITI!

Kjer obstoja politična demokracija, t. j. politična enakost, se družba neizogibno, počasi ali hitreje, po kratki ali vijugasti poti, z večjimi ali manjšimi napakami, toda izogibajoč se krivicam, kreta k ekonomski demokraciji, t. j. ekonomski enakosti. Ta enakost ne more biti ista kot politična enakost, ker bi bilo krivično, da bi bil vsak človek, ne glede na starost, voljo do dela, sposobnost, napore in slično, imel pravico na enak del proizvodov ekonomske dejavnosti.

Problem, ki bi moral na vsak način najbolj zanimati jugoslovanske demokrate tako doma kot v tujini, bi moral biti: kako, na kak način priti do ostvaritve politične demokracije v Jugoslaviji. Med demokrati v Jugoslaviji (kar lahko vidimo iz članka prof. Mihajlova) in med nekaterimi izven nje obstoja prepričanje, da je mogoče v Jugoslaviji ohraniti socializem v ekonomskem pogledu, to se pravi, ekonomske ustanove komunizma, takozvane "napredke", ki so jih komunisti uvedli, kakor delavsko samoupravljanje podjetij, komunistične zadruga in podobno, in temu samo dodati politično demokracijo. V naši emigraciji so ljudje, ki se imajo za demokrate in pravijo, da iskreno želijo vzpostaviti demokracijo v Jugoslaviji, toda pod pogojem, da bo to demokratična "monarhija pod dinastijo Karadjordjevičev" ali podobne neumnosti. To je prav takšen nesmisel kot kadar nekateri ljudje v domovini, ki se smatrajo za demokrate (kot npr. prof. Mihajlov), želijo politično demokracijo, svobodo, toda pod pogojem, da bo vladal v Jugoslaviji "krščanski demokratični socializem"! Eni hočejo vsiliti drugimi monarhijo, drugi pa prvimi demokratični socializem, konfederacijo, ali nekaj povsem drugega, vsi postavljajoč s tem voz pred konja.

Kot še nikoli niso obstojale, niti ne obstojajo danes, niti ne morejo obstojati "demokratične monarhije", ker je v demokraciji narod monarh, tako nikjer na svetu ni obstojal, niti ne obstoja, in niti ne kaže, da bo obstojal, "demokratični socializem", kot pod tem izrazom številni demokrati doma in zunaj razumejo pojem: socializem. Stranke, ki so na oblasti v zapadnih demokratičnih deželah, *

70 let SENATORJA LAUSHETA

Dne 14. novembra je slavil sedemdesetletnico rojstva znani ameriški senator g. Frank J. Laushe.

Senator Lovše, sin slovenskih staršev - priseljencev v Clevelandu, je dosegel velike politične uspehe in visoke javne položaje. Bil je mestni sodnik, nato župan milijonskega mesta Clevelanda, petkrat je bil izvoljen za guvernerja države Ohio in sedaj je že deset let zvezni senator v Washingtonu.

V Ameriškem senatu, ki je splošno priznan kot najpomembnejša parlamentarna ustanova na svetu, uživa senator Lovše velik osebni in politični ugled ter je član vplivnega senatnega odbora za zunanje zadeve. Kot izboren govornik se pogosto oglašuje na tribuni ameriškega senata v važnih vprašanjih notranje in zunanje politike. Senator Lovše je znan kot neutrujen pobornik človečanske in narodne svobode.

Kot korenit Amerikanec je senator Lovše ponosen na svoje slovensko poreklo, ima v Clevelandu mnogokrat slovenske nagovore in ob številnih prilikah poudarja ljubezen do materinega jezika in izročil. Posebno ljubi slovensko pesem, ki jo je sam tolikokrat prepeval.

Ob tem življenjskem jubileju senatorja Lovšeta čutijo vsi ljudje slovenskega porekla povsod po svetu velik ponos na njegovem izrednem življenjskem delu in uspehu ter mu obenem s čestitkami želijo nadaljnjega trdnega zdravja in blagoslova še za mnoga srečna in uspešna leta.

CIRIL ŽEBOT
Georgetown University, Washington, D.C.

*in ki se smatrajo za socialistične ali delavske, ne vpeljujejo, niti ne žele vpeljati, niti ne morejo vpeljati nekak socializem devetnajstega stoletja, najmanj pa socializem Karla Marxa in njegovih naslednikov. Beseda "socializem" sama ali v kombinaciji z drugimi besedami (demokratski, krščanski, muslimanski itd) je danes brez vsebine in je marsikateremu ostala edino kot sentimentalna beseda, ki ji vsakdo daje pomen po svoji želji, zato se tudi kot čustvena beseda zlorablja od skrajne levice do skrajne desnice. Takozvane socialistične stranke na Zapadu, ko pridejo na oblast, stremijo, da najprej olajšajo življenje v tej dobi nepopolnih ekonomskih svoboščin tistim, ki so slabotni (stari, bolni itd) in onim, ki več ali manj trpijo baš zaradi pomanjkanja ekonomske enakosti, nato pa delajo na vzpostavi te enakosti postopno, previdno, ker nihče, ki je pameten in pošten, ne želi, da bi na poti vzpostavljanja ekonomskih svoboščin, storil komurkoli kakšno krivico. To je doba "welfarizma", korak na poti k ekonomski enakosti, kajti "welfarizem" ni socializem, niti ni skrajni cilj, ampak je samo ena od nujnih stopenj na poti k ekonomski demokraciji, ekonomski enakosti.

VEKOSLAV FARKAŠ

"NE strinjam se vedno s 'Catholic Heraldom'. Toda z zobmi in nohti se bom tepel, da bo list odgovorno užival svojo svobodo!" Cardiffski nadškof Murphy uredniku CH

Založba Slovenske Pravde

je izdala Spomine sokolskega veterana
ing. Ladislava Bevc a:

"NA BRANIKU ZA SOKOLSKÉ IDEALE"

Na šestdesetih straneh ing. Bevc opisuje, kako je prišlo do zloglasnega upora komunističnih agentov v Sokolu I na Taboru, in do česa je je potem pripeljala njihova izključitev iz sokolske organizacije.

Prve kritike pravijo o knjigi to-le:

"Delo podaja marsikaj, kar dosedaj ni bilo znano v toliki meri in je le obžalovati, da avtor ni obsega pomnožil, ker bi s tem zgodovinopisju gotovo še bolj koristil."
(GLAS Slov. kulturne akcije)

"Jugoslovansko sokolstvo, posebno še njega slovenski del, je s tem delom, ki ga je spisal človek, ki je bil v središču borbe proti komunističnim rovarjem v Sokolu, dobil verodostojen in podroben vpogled v zahrbtno in podlo delovanje sokolskih izdajalcev-prikritih komunistov." (D. Svetlič v 'Klicu Triglava')

Cena izvodu s poštnino:

5/- (Anglija)

6/3 (Avstralija)

NF 3.50

DM 3.00

Lit 450.-

Sch 18.-

\$ 1.25 (brez poštnine \$ 1.00)

Knjigo lahko dobite pri:

- Založba Slovenske Pravde, 76 Graeme Road, Enfield, Middx., England
- Mrs Pavla Miladinović, 12 Oxford Road, Ingleburn, NSW, Australia
- Ivan Drčar, 2429 S. 56 Ct., Cicero, Ill. USA
- Dušan Svetlič, 1523 South 7th Street, Milwaukee, Wis. USA
- Francisco Holy, Julian Alvarez 2565, Buenos Aires, Argentina
- France Vadnal, 1 Rue du Printemps, Le Pecq (S. & O.) France.

jemo z demokratičnimi zastopstvi drugih zaslužjenih narodov, prosimo in prepričujemo vlade svobodnih držav in parlamentarna zastopstva svobodnih narodov, da podpro napore za osvobodjenje in za odstranjevanje komunističnih diktatur povsod, kjer je le kaka možnost in priložnost.

Ugotavljamo, da v domovini - ne le med nekomunistično večino ljudi, ampak tudi med samimi komunisti prodira prepričanje, da teorija in praksa marksizma-leninizma ne prinašata uspehov in vodita v brezno. Mladina se upira, gospodarstvo se zvija iz krize v krizo, dinar je med najslabšimi valutami na svetu. Prevladuje nezadovoljnost nad razmerami, ki se slabšajo iz dneva v dan.

Vsem postaja jasno, da komunistični režim ne more rešiti osnovnih vprašanj gospodarske podjetnosti in odgovornosti in zato nima ne izhodišča ne smeri za zdravo finančno in socialno politiko. Boleče in kričeče dnevne težave tudi komunistom vsiljujejo vprašanja, čemu naj vsa partija in vsa država dela in trpi, da bi nesposobna oligarhija ohranila oblast.

Odnose med narodi Jugoslavije je po dvajsetih letih zatiranja svoboščin in policijskega vladanja režim prignal v tolikšno medsebojno nezaupanje, nasprotovanje in celo sovraštvo, da se pojavlja zahteva po razbitju skupnosti brez ozira na posledice.

Demokratična politična emigracija mora spričo teh razmer doma in splošnega razvoja v svetu pomnožiti, poživiti in okrepiti svojo delavnost v pomoč domovini.

Da bi zajeli, zbrali in uporabili čim popolneje vse naše moči, prosimo organizirane skupnosti slovenskih emigrantov, da dajo pobude in predloge za prilagoditev novim zahtevam, ki jih je prinesla dvajsetletna doba. Tradicionalne demokratične slovenske politične stranke v izseljenstvu, ki sedaj sestavljajo Narodni odbor za Slovenijo na osnovi do govora, sklenjenega še v domovini, so že pristopile k delu za prilagojevanje novim razmeram in zahtevam. Predloge in pobude drugih, novih političnih skupin in posameznikov bomo s hvaležnostjo sprejemali in skrbno upoštevali.

Mladi rod moramo vključiti. Iskali bomo pota in načine, da bi zlasti pritegnili kvalificirane zastopnike skupin mladega rodu, ki ima v velikem svetu nabrano zalogo koristnihkušenj. Vsaj del teh mladih se bo nekoč srečal, sestlal, na poti z idealno mladino v domovini. Ti mladi bodo doživljali domovino v novi rasti in lepoti v svobodi, ti bodo dajali vsebino njenim demokratičnim ustanovam. Ta cilj je vreden vseh naporov in žrtev.

Vzajemno sodelovanje vseh, ki jim je slovenstva mar, bodi naša prva skrb. Narodni odbor naj tako sodelovanje ob podpori in soudeležbi vseh načrtno usmerja in vodi. Tako bomo najuspešneje preprečevali vtikanje jugoslovanskih komunistov v emigrantsko življenje in delovanje.

Dejstvo, da v zdomstvu praznujemo praznik osvobodjenja, kaže po sebi, da v dvajsetih letih nismo uspeli. Kljub temu Slovenija v svetu živi in daje bogato, razveseljivo podobo odlično urejene in ustvarjalne emigrantske narodnostne skupine. Iz nič smo se postavili krepko na noge, gospodarsko smo se opomogli, versko in vzgojno prosvetno delo med nami imamo lepo urejeno, v tujih družbah so se naši ljudje dobro uveljavili, na nepričakovano lepe sado ve in dela v verski in narodnostni kulturi lahko pokažemo, celo v umetnosti in znanosti je precej naših ljudi seglo v značilne višine.

Pogled v Slovenijo v svetu nam vzbuja hvaležnost in ponos.

V spoštovanju in z občudovanjem se klanjamo junakom, ki doma v nedopovedljivo težkih in nevarnejših razme rah še vztrajno dvigajo luč ljubezni in zahtevnosti po svobodi in obenem ob tej slovesni priložnosti izrekamo priznan je in zahvalo vsem, ki se v zdomstvu trudijo in delajo iz ljubezni, zlasti:

a) učiteljicam in učiteljem, ki poučujejo naše otroke, ne da bi vprašali za plačilo. V slovenskih šolah in tečajih oblikujejo v zdomstvu nove Slovence in se z njimi trudijo uro za uro, leto za letom, da bi mladi rod rad sprejel dolžnosti in z veseljem opravil poslanstvo očetnjave. Ti učitelji s starši in duhovniki grade novo Slovenijo v svetu.

b) duhovnikom, ki skrbe, da tudi v rudnikih in tovarniškem prahu, v vseh nevarnostih in težavnostih življenja na tujem ostajamo v pogovoru z Bogom in so nam po vseh kontinentih, kjer smo se razselili, omogočili osebno udelež bo pri našem bogoslužju in tiskano besedo verskega oznanila in navodila v našem jeziku.

c) tisku slovenskemu in vsem, ki se z njim ukvarjajo. Ta je najmočnejši in najuspešnejši veznik, usmerjevalec in besednik slovenskega izseljenstva, njegovega dejanja in nehanja.

č) kulturnim in prosvetnim delavcem. Tem posebej čestitamo. Slovenski kulturi so ustvarili lepote, ki jih je vsako oko veselo in bodo ostale trajne vrednosti. Tudi zaradi njih bo ta emigracija dobro ocenjena v narodni zgodovini. Posebej izraz hvaležnosti zlasti tistim nosilcem slovenskega duha v umetnosti in znanosti, ki jim je uspelo zasadi ti slovensko sadiko v mednarodne ustanove, ki uspevajo v dosegljajih obče pomembnosti za človeštvo in utrjuje jo našo prisotnost v zborih in ustanovah naprednih kulturnih narodov.

d) delavcem v narodno političnem področju, ki vdano in vztrajno kljub dvajsetletnim, komaj kaj vidnim in pri dnim nesebičnim prizadevanjem vztrajajo v naporih za isti skupni smoter: dobro naroda in domovine, za uspeh slo venske pravice.

e) dragim sestram in bratom, vsem rojakom, ki jih komunistično rušenje naše odporne moči ni omajalo in dvaj set let niso pozabili, zakaj so izbrali trpko pot v tujino, ki žive in delajo kot zavedni Slovenci, jih niso zmedli spo ri in razčiščevanja, ne oslobile družbene bolezni med nami, ki se slej ko prej zavedajo našega poslanstva.

Iskrena hvala in priznanje vsem.

Z veselo ljubeznijo znova poprimimo: stiska domovine naj priganja, lepota slovenske svobode naj nas vabi in ogreva.

Na narodni praznik 29. oktobra 1965.

NARODNI ODBOR ZA SLOVENIJO

dr. Miha Krek, predsednik

V Ljubljani in v Londonu v letih 1942-43

Glavni odbor Zveze društev slovenskih protikomunističnih borcev Tabor nam je z dnem 1. novembra 1965. poslal naslednji dopis:

"V Clevelandu izhajajoči slovenski dnevnik "Ameriška Domovina" je dne 11. junija t.l. na 2. strani št. 114. objavil članek g. Miha Kreka pod naslovom "Ob življenskem jubileju Miloša Stareta".

Članek se dotika tudi nastanka slovenskih Vaških straž in Domobranstva med zadnjo svetovno vojno ter pisec v njem pravi, da sta obe ti dve skupini nastali v "presenečenje in razočaranje" slovenskih predstavnikov v Londonu.

G. Miha Krek je mnenja, da bi ne smelo biti za nobeno ceno kakega političnega ali vojaškega sodelovanja z okupatorjem in nobenega videza takega sodelovanja.

Glavni odbor ZDSPB TABOR je mnenja, da je bila ta možnost v danih prilikah popolnoma izključena, ker bi bil narod na milost in nemilost izročen komunističnim enotam, ker bi samo ilegalne enote protikomunističnih borcev ne mogle ščititi slovenskih vasi.

G. Miha Krek je s tem člankom pokazal svoje popolno nerazumevanje položaja v Sloveniji v letih 41 in 45 in dejansko žalil spomin vseh tistih padlih protikomunistov, ki so bili uverjeni, da je upor komunizmu potreben za vsako ceno.

Na svojem občnem zboru 4. septembra je ZDSPB TABOR sprejela resolucijo, ki je obsodila ta članek g. Miha Kreka ter jo nato poslala uredništvu "Ameriške Domovine" v objavo. Urednik je objavo resolucije zavrnil, češ da predstavlja osebni napad na g. Miha Kreka.

Prosimo cenjeno uredništvo, da nam omogoči omenjeno resolucijo sporočiti slovenski javnosti s tem, da jo objavimo v Vašem listu, zakar se Vam vnaprej najiskrenejše zahvaljujemo."

Resolucija

"Delegati Društev Slovenskih Protikomunističnih Borcev - TABOR, zbrani na 9. rednem letnem občnem zboru Zveze DSPB TABOR, ki se je vršil dne 4. septembra, v Letu Junakov 1965, v Clevelandu, Ohio,

OBSOJAMO

članek, ki ga je objavil g. Miha Krek v Ameriški Domovini št. 114, stran 2., z dne 11. junija 1965, pod naslovom "Ob življenskem jubileju Miloša Stareta", vkolikor zadeva Vaške straže in Slovensko Domobranstvo.

Objavljen na predvečer komemoracije 20. letnice Vetrinjskega pokolja in spomina vseh slovenskih protikomunističnih žrtev, ta članek globoko žali spomin vseh padlih in pomorjenih slovenskih protikomunistov v letih revolucije 1941-1945 ter podcenjuje in omalovažuje pomen, veličino in junaštvo vseh slovenskih protikomunističnih borcev, ki so dali svoja življenja v borbi proti brezbožnemu komunizmu, da bi Slovenija ostala svobodna, v družini ostalih demokratičnih narodov na svetu.

G. Miha Krek, ki se je ves čas slovenske revolucije in okupacije nahajal v inozemstvu, je s tem člankom nakazal, da ne pozna dejanskega položaja in razmer, ki so vladale v tem času v Sloveniji in da ne ve za prave vzroke in razloge, zakaj so nastale Vaške straže in Slovensko Domobranstvo.

Prosimo in svetujemo g. Mihi Kreku, da se drži nasveta, ki ga je dal v svojem krožnem pismu "Med prijatelji", pod naslovom "Spori... spori... spori...". Če iz kateregakoli razloga ne more korakati po naši poti, potem naj s svojimi nepremišljenimi izjavami in članki ne žali oseb in organizacij, ki jim je spomin na pomorjene soborce najsvetejše izročilo naše dobe! Ta spomin pa je vzvišen nad vsako strankarsko politiko!

V Clevelandu, Ohio.

4. septembra, v Letu Junakov 1965.

Občni zbor

Zveze društev slov. protikom. borcev TABOR"

+

KULTURA IN OMIKA

Pesnik Mile Klopčič je slavil 60. letnico.

KNJIŽNI TRG: Državna založba Slovenije se je odločila izdati nov Krajevni leksikon Slovenije. Sedanjega - Krajevni leksikon dravske banovine - je izdala 1.1937. Zveza za tujski promet v Ljubljani. Ne vsebuje notranjskih in primorskih krajev, ki so bili pred vojno pod Italijo. Novi leksikon bo uredil dr. Roman Savnik, izšel pa bo v treh ali celo štirih knjigah. Gradivo za prvo knjigo bo predvidoma gotovo do konca prihodnjega leta.

Državna založba Slovenije je izdala drugo monografijo iz cikla o Sloveniji. Prva monografija je bila o Ljubljani, druga pa je o Gorenjski. Izvedenci menijo, da je to drugo delo že precej boljše v primeri s prvim, ki je bil polomija.

Izšel je zadnji (deseti) zvezek Medicinske enciklopedije, ki je začela izhajati leta 1957 v Zagrebu.

KULTURNI SPOMENIKI: Slovensko gledališče v Trstu slavi letos 20. letnico svojega delovanja. Dvajsetletnico obnovitve delovanja slavi tudi tržaška Glasbena matica.

V sestavi Sokličevega muzeja v Slovenj Gradcu so odprli sobo posvečeno spominu Frana Ksaverja Meška.

STIKI S TUJINO: Ljubljanska Drama je bila na tridnevski turneji na Poljskem in Čehoslovaškem.

V Parizu je izšel izbor pesmi Srečka Kosovela v francoščini.

Berlinsko-weimarska založba Aufaub-Verlag (v vzhodni Nemčiji) je izdala prevod Cankarjeve proze. Knjiga obsega čez 500 strani, prevod pa je oskrbel Manfred Jähnichen, lektor srbohrvaščine na Humboldtovi univerzi v Berlinu.

Graška revija "Steirische Berichte" je posvetila avstrijskim južnim sosedom - Slovencem - posebno 90 strani obsegajočo številko. Ob tej priliki je v enem od uvodnikov zapisano, da je po bridkih izkušnjah dvajsetega stoletja doba nacionalističnega in šovinističnega mišljenja dokončno minila. Upam, da se bo to izkazalo tudi v dejstvi - na Koroškem.

ŠOLSTVO: Več kot 400 mladih ljudi je letos zaprosilo za študij na medicinski fakulteti ljubljanske univerze. Vsi so morali na izpit iz naravoslovja in izbranega svetovnega jezika, ukvarjali pa so se z njimi tudi psihologi univerze. Končno je fakulteta sprejela 131 kandidatov na medicinski oddelek in 40 na stomatološki.

Kvalifikacijske izpite so imeli tudi na oddelku za arhitekturo. Pravijo, da je od 165 kandidatov imelo pogoje za študij samo 109, a da bi bilo najprimernejše, če bi sprejeli le 30 do 40 študentov. To število bi ustrezalo slo-

venskim potrebam po diplomiranih arhitektih. Od ustanovitve oddelka za arhitekturo je namreč diplomiralo že 650 arhitektov, rednih študentov in absolventov tega oddelka pa je menda tudi še kakih 600.

Bivši lektor na ljubljanski univerzi Michel Sciama je novi direktor Francoskega inštituta v Zagrebu.

Pri Sv. Ivanu v Trstu so odprli novo šolsko poslopje slovenske nižje srednje šole, v katerem bosta imela svoje prostore tudi slovenski licej in trgovska akademija.

KONGRESI: Jugoslovanski umetniki, predvsem pa takoimenovani svobodni umetniki, nimajo skoraj nobenih "proizvodnih pravic" in družbene odgovornosti za svoje delo. Sodelujejo pri raznih kulturno-umetniških programih kot izvajalci, s čimer dajejo ustrezen prispevek kulturni politiki v Jugoslaviji, a imajo le redko kak direkten vpliv na programsko delo ustanov, ki jih angažirajo. Vzrok temu je, da niso "nosilci samoupravnih pravic". Na petem kongresu Zveze glasbenih umetnikov Jugoslavije v Skopju so zato sklenili, da se bodo zavzeli za praktično uresničevanje načel 14. člena ustave, po katerem je delo in ne delovno razmerje pogoj, da dobi nekdo pravico do sodelovanja v organih samoupravljanja.

Kaj naj vse to žlobudranje pomeni? Enostavno to, da hočejo umetniki soodločati pri sestavljanju programov del, ki jih bodo izvajali. Nič več. Toda če ne bo socialističnega raja kmalu konec, bodo doma kmalu uporabljali jezik, ki ga nihče na tem svetu ne bo več razumel. Nedeljska izdaja DELA ima sicer redno jezikovno rubriko, ki jo urejuje Janez Gradišnik, toda njegovih dobrih nasvetov se malo kdo drži - dopisniki DELA pa še najmanj. Čitatelj Jože Zupančič iz Ljubljane je celo mnenja, da je "vsa navlaka" v slovenščini že načela njene zdrave korenine in pozdravlja nasvet čitatelja Emila Gabrovška, naj bi odgovorni organi segli po edino učinkovito sredstvo - zakonu o varstvu in uporabi slovenščine!

V Sarajevu se je vršil peti kongres slavistov Jugoslavije. Udeležilo se ga je 400 delegatov. Istotam se je vršil tudi kongres zgodovinarjev Jugoslavije, ki se ga je udeležilo več kot 500 zgodovinarjev iz cele države.

Novinarji kulturnih rubrik v Jugoslaviji so ustanovili zvezno sekcijo kulturnih novinarjev Jugoslavije.

Znani slovenski muzikolog Dr. Dragotin Cvetko je bil izvoljen za prvega podpredsednika Mednarodnega inštituta za primerjalno muzikologijo.

Velibor Gligorić je bil izvoljen za novega predsednika Srbske akademije znanosti in umetnosti.

KDO ODGOVARJA ZA RAZMERE DOMA?

V uvodniku desete številke TEORIJE IN PRAKSE zavrača Zdenko Roter tezo, da so vseh neuspehov, napak in deformacij krive pretežno "objektivne" okoliščine. Te vrste fatalizem je nesprijemljiv, pravi Roter, ker reducira posameznika na skoraj slepo orodje zgodovine. Njegova odgovornost mora postati imperativ.

SPECTATOR

V enopartijskem sistemu je zelo lahko biti korajžen. Uradne opozicije ni in za napake ni odgovoren nihče, ne moralno ne politično. Zato je bilo Titu zelo enostavno spregovoriti o gospodarski reformi, "da ne bi rekli, da molčim," kadar teče voda v grlo. Na sprehodu po Hrvaški je 6. novembra dejal v Županji: "So ljudje, ki dvomijo v našo gospodarsko reformo. Pri tem ne mislim tistih delavcev, ki danes na svojih plečih občutijo razne težave. Po mojem mnenju je bilo napak govoriti, da gospodarska reforma v prvi fazi ne bo vplivala na življensko raven. Temu se ni bilo moči izogniti. Toda moremo in moramo storiti vse, kar je treba, da življenska raven naših ljudi ne bo priza deta." V Varaždinu je bil dan kasneje še bolj zgovoren: "Skraja je kazalo, da zaradi tega (devalvacija dinarja) ne bo trpel naš standard, ker nismo mogli takoj dojeti vseh elementov. Zato se je tudi govorilo, da se standard ne bo poslabšal. Toda naj smo še tako hoteli, da se standard ne bi zmanjšal, so naši ukrepi vendarle v nekem smislu, seve da začasno, prizadeli našega delovnega človeka, posebno tiste delavce, ki so zaposleni v nerentabilnih podjetjih." In dan kasneje v Čakovcu: "Že včeraj sem rekel, da je bilo napačno govoriti na vsa usta, da se standard ne bo poslabšal. Našim ljudem bi morali odkrito povedati: Veste kaj, težko bo; za nekaj časa si bomo morali zadržati pasove, toda kasneje bo bolje. Zdaj pa je jasno, da ljudje pravijo: Obljubili ste nam, da se življenska raven ne bo znižala... V resnici pa je malokateri tovarni uspelo, da poviša življensko raven, ker so se cene tako zvišale."

"Stihijsko naraščanje cen" se zdi Titu kritično in negativno. Podjetja so povišala cene, ne da bi pomislila, kaj je preveč, tako da so morale oblasti vzeti stvar v roke in pritisniti za znižanje cen. Sicer krize ni, čeprav je veliko težav, ki bodo trajale kako leto, ker je reforma počasna stvar. Tudi Franciji je vzelo dve leti, da je prebredla teža ve in je zdaj najmočnejša v Evropi. "Ni res, da bi imeli krizo zaradi nevarnosti nezaposlenosti, kot pravijo. Res je, da so doslej nekatere tovarne odpustile nekaj delavcev. Toda povem vam, tovariši, če bi ljudje v Jugoslaviji hoteli delati, bi le nekateri med njimi bili brez dela. In tudi ti takozvani nezaposleni niso ljudje, ki so včasih bili zaposleni. So gospodinje, ljudje v mestih itd., ki ne bi šli obirat koruze za 5000 dinarjev (\$4) na dan." Ljudje ne gredo za delom, ker je organizacija slaba in ni dobro znano, kje bi bili delavci potrebni. Tito je proti temu, da bi iskali "notranje rezerve" v odpuščanju delavcev, čeprav je res, da imajo nekatere tovarne preveč delavcev še iz tistih časov, ko so po neumnosti dajali prednost podjetjem s čim večjim številom delavcev. Tem delavcem je treba najti delo s preureditvijo tovarn.

V Varaždinu je Tito dejal, da so po vojni postavili veliko tovarn, ne da bi premišljali, kaj bo vse to porodilo. Podjetja so životarila na račun podpor in spravljala v težaven položaj druga podjetja, ki so poslovala z dobičkom. Zdaj jih je razvoj prisilil, da postavijo gospodarstvo na trdnije temelje. Razvrednotenje dinarja je pomagalo k povečanju izvoza in zmanjšanju uvoza. Da bi še uspešneje nastopali na tujem trgu, je treba modernizirati podjetja in povečati storilnost, ki je nizka, ker delavcem manjka industrijske priučenosti. Samo pozivanje k večji storilnosti ni dovolj. Potrebni so tudi sodobni stroji. Za uvoz stroja pa morajo podjetja izgubiti šest mesecev in potratiti goro papirja, predno dobe potrebne devize. Tito je izjavil, da bo držal za besedo tiste, ki so mu obljubili, da bodo do novega leta pripravili nova določila, ki bodo olajšala razpolaganje z devizami, kajti stroji dandanes hitro zastare in jih je treba nadomestiti, če hočemo uspešno sodelovati na mednarodnem tržišču.

Tito se je pobahal, da si je Jugoslavija po reformi že nabrala \$140 milijonov deviznih sredstev, toda dobra tretjina te vsote je znesek, ki ga dolgujejo vzhodne države, ki ne bodo plačale v valutah, ampak bo od njih treba uvoziti blago. (Po kasnejših podatkih so rezerve narasle od \$34 milijonov v juliju na \$165 milijonov v septembru, k čemur je pomagalo posojilo Mednarodnega monetarnega sklada in obljubljeni krediti Francije in Italije.) Zunanja trgovina se zdi Titu preveč usmerjena na Zahod in je rekel, da imajo tudi na Vzhodu kakovostne proizvode. Devizne rezerve je treba še povečavati, da bi dinar ostal trden. Tudi emisijo denarja ne smejo povečati, ker bi sicer prav za toliko devalvirali dinar. Zato je treba skrbeti tudi investicije, čeprav se nekateri poganjajo, da bi gradili tudi tovarne, ki jih je mogoče odložiti. Tega nekateri nočejo razumeti. Potrebno je modernizirati obstoječe tovarne in povečati izvoz. Tito se je pritožil, da je na sejmu kupil blago dosti ceneje kot kasneje v trgovinah in je obsodil visoke marže.

Zahteve raznih republik je treba spraviti v sklad, je rekel Tito, tako da se bo gospodarstvo razvijalo skladneje in da bo tisti, ki daje skupnosti, tudi dobival, tisti pa, ki ne daje, tudi dobiti ne more. Načela nagrajevanja po delu niso vselej imeli pred očmi. Razvite republike so brez ugovaranja dajale nerazvitim, toda to se je razvleklo. Če ne bo vsakdo prispeval po svojih najboljših močeh, bodo ljudje izgubili voljo tudi v tistih krajih, kjer je storilnost večja, "lahko pa bi prišlo tudi do raznih oblik nacionalne nestrpnosti," kajti "vsi negativni pojavi na področju nacionalnih odnosov imajo svojo ekonomsko podlago". V gospodarskem razvoju je treba napraviti red. "Ne bi se smelo dogoditi, da se v eni republici strogo drže načel, zastavljenih v gospodarski reformi, v drugi pa delajo tako kot prej in kar se jim zdi."

Na povabilo republiškega izvršnega sveta Slovenije (t. j. vlade) je 19. novembra prišla na dvodnevni obisk delegacija sestavljena od predstavnikov obeh slovenskih organizacij na Koroškem. Narodni svet koroških Slovencev so zastopali predsednik dr. Valentin Inzko, tajnik dr. Reginald Vospernik, predsednik kulturne zveze dr. Pavle Zablantnik, predsednik kmečke zveze Fritz Kumer in tajnik kmečke zveze dr. Marko Dumpelnik. Zvezo slovenskih organizacij na Koroškem pa so zastopali predsednik dr. Franci Zwitter, podpredsednik Janko Ogris, podpredsednik zveze slovenskih zadrug dr. Mirt Zwitter in drugi.

Slovenski tisk na Koroškem zelo povoljno piše o tem obisku v Sloveniji. Zadovoljivo je zlasti dejstvo, da je slovenska vlada s tem povabilom priznala, da je treba na narodno manjšino gledati kot na celoto. To je posebej poudaril dr. Inzko v Ljubljani. Tudi avstrijski politični tisk je pravilno razumel ljubljansko povabilo in obisk koroških slovenskih predstavnikov v Ljubljani kot logično dopolnilo obiskov kanclerja dr. Klause v Beogradu, deželnih glavarjev Koroške in Štajerske v Sloveniji in predsednika slovenske vlade Janka Smoleta v Celovcu.

Italijanska vladna delegacija, ki jo je vodil ministrski predsednik Aldo Moro je bila na uradnem obisku v Jugoslaviji od 8. do 12. novembra. To je bil prvi obisk italijanskega premijera Jugoslaviji. Moro je imel v Beogradu razgovore s Stambolićem, a sprejel ga je tudi Tito. Med razgovori so obravnavali mednarodni položaj in bilateralne odnose. Skupno poročilo pravi, da se ti odnosi dobro razvijajo in da trgovinska menjava med obema deželama stalno napreduje. Podpisali so sporazume o carinskem sodelovanju in o otvoritvi informativnih centrov obeh dežel v Beogradu in Rimu, govorili pa so tudi o tretiranju slovenske in italijanske manjšine v okviru obstoječih obveznosti. Med drugim je bilo tudi sklenjeno, da se ukinejo vstopne vize med obema deželama (razgovori o tem bodo kasneje), da se odpre italijanski podkonzulat v Splitu in da se čimpreje sestane mešana komisija, ki bo proučila možnosti a) za najboljši način izkoriščanja reke Soče na italijanski strani pri Gorici za namakanje in b) za zgraditev ceste od Solkana čez italijansko ozemlje po južnih obronkih Sabotina v slovenska Brda. Ta cesta bi skrajšala Bricom pot iz Brd v Gorico od sedanjih 30 ki lometrov na vsega osem. Pred obiskom so predstavniki "Slovenske skupnosti" v Trstu in "Slovenske demokratske zveze" v Gorici poslali Moru posebno spomenico, v kateri so ga opozorili predvsem na potrebo po zakonu, ki naj pravno uredi in zavaruje položaj slovenske narodnostne skupine v Italiji. Moro je povabil Stambolića, da obišče Italijo.

Od 15. do 19. novembra sta bila na uradnem obisku v Jugoslaviji poljska voditelja Gomulka in Cyrankiewicz. Poleg Beograda sta obiskala še Skopje, kjer so ju proglasili za častna meščana. Med obiskom sta imela razgovore s Titom in drugimi.

20. novembra so v Beogradu parafirali sporazum o uki-

nitvi viz med Jugoslavijo in Avstrijo. Po sporazumu bodo ukinjene vse vrste viz, razen v primerih, ko se hoče kdo zaposliti v Avstriji. Za te vrste viz bo upeljana posebna procedura. Sporazum bo začel veljati, ko bo podpisan na Dunaju proti koncu decembra.

Švedska vlada je odobrila predlog, po katerem naj bi švedski direktorat za delovno silo odprl v Beogradu zastopništvo, ki bo organiziralo in planiralo najem jugoslovanskih delavcev za Švedsko.

25. novembra so v Domžalah spustili v pogon novi 100 KW radio oddajnik radia Ljubljane. Novi oddajnik je bil zgrajen v zagrebški radio industriji.

GOSPODARSTVO: Predsedstvo Centralnega sveta Zveze sindikatov Jugoslavije je 11. novembra razpravljalo o zaposlevanju naših delavcev v tujini. Ugotovilo je, da so "zunanja migracijska gibanja v zadnjem času čeda lje bolj intenzivna". Vukmanović je rekel, da je odhajanje v tujino "normalno". "Zaradi relativne razlike v razvitosti naše in nekaterih drugih držav je do neke mere naravno, da za delo sposobni državljani odhajajo v okolje, ki jim daje priložnost za večji zaslužek. Zato pa vsekakor gospodarstvo trpi nemajhno škodo, posebno če odhajajo kvalificirani in visokokvalificirani strokovnjaki." Računajo, da je trenutno zaposlenih v tujini okrog 200.000 delavcev. Predsedstvo meni, da je mogoče odhod strokovnjakov omejiti samo tako, da jim doma ustvarijo boljše pogoje za ustrezne zasluzke. Glede delavcev pa naj bi se povezali s tujimi sindikati in ustanovili zanje klube in domove za kulturno-zabavno delo.

V Jugoslaviji so letos pridelali 3.460.000 ton pšenice napram 3.760.000 tonam lani. Pridelali so tudi 156.000 ton rži, 682.000 ton ječmena in 337.000 ton ovsa, precej manj kot lani. Zaradi slabe letine so morali letos kupiti v ZDA 1.400.000 ton pšenice na osnovi ameriškega programa "hrana za mir" v vrednosti \$99 milijonov. Jugoslavija bo plačala pšenico v dolarjih v roku 12 let. Prvo plačilo zapade dve leti po nakupu.

ŽELEZNIŠKA NESREČA: 29. novembra sta se pri Zidanem mostu zaletela potniški vlak iz Ljubljane in tovorni vlak iz Maribora. Med ubitimi sta bila strojevodja in kurjač potniškega vlaka ter šest potnikov. Dvanajst je bilo ranjenih.

CIGANSKI TURIZEM: Lansko leto je prinesel turisti zem Jugoslaviji 90 milijonov dolarjev. Pričakovali so za to, da bo letos še bolje in so računali s 120 milijoni. To da število turistov z Zahoda se je zmanjšalo v kljub boljšemu tečaju, poraslo pa je število turistov z Vzhoda. Turisti iz komunističnih dežel prihajajo v množicah opremljeni s šatori iz druge svetovne vojne. Komaj prekoračijo mejo, se utaborijo ob robu kakega gozda ter se preživljajo s krajo krompirja, fižola, zelenjave itd. Izginejo tudi kure in zajci. Po nekaj dneh se karavana pomakne dalje in spet se ponovi ista pesem.

IVAN STANIČ